

Ibsa Suuratu Al-Insaan-Kutaa 3

Description

Wantoota gurguddaa namni jireenya keessatti hawwuu keessaa tokko, qananii guutuu yeroo hundaa gammachuun guuttame argachuudha. Akkuma beekkamu addunyaan tuni iddoo qormaataa waan taatef, qananiin akkanaa yeroo hundaa turu hin argamu. Kanaafu, qananii yeroo hundaa turaa addaan hin cinne, halkanii guyyaa gammachuun kan guuttame eessatti argatuu? Dhugumatti, riqicha jireenya addunyaa tana irra ceâ€™uun Aakhiratti erga darbanii booda qananii kana argatu. Garuu qananii kana argachuuf Rabbii oltaâ€™aatti amanuu, wantoota Inni beeksisetti amanuu fi hojii gaggaarii hojjachuu barbaachisa. Namoonni amanuun hojii gaggaarii baayâ€™ee hojjatan qananii akkami Aakhiratti akka argatan yeroo darbe ilaaluuf jalqabne jirra. Harâ€™as qananii dabalata kana ilaalu itti haa fufnuâ€¦

﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِم بِـَٔانِيَةٍ مِّن فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَاْ ﴿١٥﴾
قَوَارِيرَاْ مِن فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾ وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ
مِزَاجُهَا زَنجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّىٰ سَلْسَبِيلًا ﴿١٨﴾﴾

â€œ**(15)**â€“**Meeshaalee meeta irraa taâ€™anii fi kubbaayyawan bilillee taâ€™aniin isaan irra naannawama. (16)-Bilillee meeta irraa taâ€™an, hamma ishii ni murteessu. (17)-Ishii keessatti khamrii makaan ishii zanjabiila taâ€™e obaafamu.(18)- Burqaa ishii keessa jirtu â€œSalsabilâ€• jedhamtu** [irraa obaafamu]â€œ Suuratu Al-Insaan 76:15-18

â€œMeeshaalee meeta irraa taâ€™anii fi kubbaayyawan bilillee taâ€™aniin isaan irra naannawama.â€• Kana jechuun tajaajiltoonni meeshaalee nyaataatiinii fi dhugaatitiin warroota Jannataa irra naannaâ€™u. Meeshaaleen nyaataa kuni meetaa (ziqiyaa) irraa kan hojjatameedha.

â€œkubbaayyawan bilillee taâ€™anâ€¦, bilillee meeta irraa taâ€™an,â€• Kubbaayyaan kunniin bilillee (birciqqoodha). Bililleen (birciqqoon) kuni immoo meeta irraa hojjatame.[1]

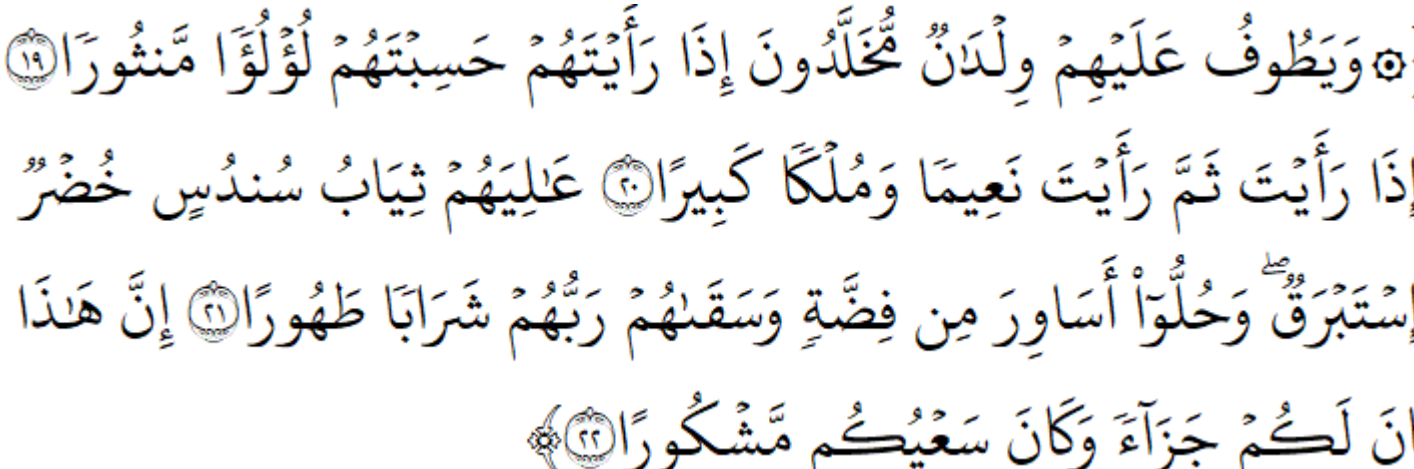
Mufassiroonni akka jedhanitti, kubbaayyan kuni qulqullinni isaa akka qulqullinna birciqooti. Kana jechuun wanti keessa jiruu duubaa yommuu ilaalan ni mulâ€™ata. Ammas addeenyi isaa akka addeenya meetaati.[2] Kuni wanta ajaaâ€™ibaa addunyaa keessa hin jirredha. Addunyaa keessatti kubbaayyan meeta irraa hojjatame akka birciqoo duubaa yommuu ilaalan wanta keessa jiru hin argan. Garuu kubbaayyan Jannataa duubaa yommuu ilaalan wanta keessa jiru ni argu.

â€œhamma ishii ni murteessu.â€• Kana jechuu hamma dheebuu isaan baasun hanga meeshaa dhugaati ni murteessu. Hanga itti hajamanii fi dheebu isaan baasu ol hin dabalu, hin hirâ€™atus. Sababni isaas, osoo hammi dabalee, miâ€™aan dhugaati ni hirâ€™ata. Osoo hirâ€™ate immoo dheebu isaan hin baasu. Tarii safara meeshaa kanaa warri Jannataa hamma isaan gahuu fi miâ€™aa isaanitiin walitti galuun mataa ofiiti murteessan.[3]

Dhugumatti, kuni kabaja fi qananii guddaadha. Namni fedhii garagaraa qaba. Osoo meeshaan dhugaati hundi isaanitu wal-qixa taâ€™e, tarii nama garii dheebu hin baasu. Yookiin dhugaatin achi keessa jiru miâ€™aa inni barbaaden walitti hin galu. Garuu hamma barbaadanii fi miâ€™aa isaanitiin walitti galuun murteefachuun kabajaa fi bilisummaa guddaa isaaniif kenname agarsiisa. Wanti asirra barannu, namni harâ€™a addunyaa irratti Rabbiif jedhe wantoota dhoowwaman irraa of hidhe, Guyyaa Qiyaamaa bilisaan wanta barbaade hojjata.

â€œIshii keessatti khamrii makaan ishii zanjabiila taâ€™e obaafamu.â€• Kana jechuun warroonni gaggaarin dhugaan amananii fi hojii gaggaarii baayâ€™ee hojjatan, Jannata keessatti farshoo makaan isaa zanjabiila taâ€™e obaafamu. Yeroo garii dhugaatin isaanii Kaafuuran walitti makamaaf, yeroo garii immoo zanjabilaan walitti makamaaf. Kaafuur qorraadha. Zanjabiil immoo hooâ€™adha. Yeroo garii kanaan walitti makuun, yeroo biraa saniin walitti makuun dhimmi isaanii madaallamaa akka taâ€™uufi. [4]

â€œBurqaa ishii keessa jirtu â€œSalsabilâ€• jedhamtu [irraa obaafamu]â€• Abraar Jannata keessatti burqitu maqaan ishii â€œSalsabilâ€• jedhamtu irraa obaafamu.[5]

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَٰنٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا ﴿١٩﴾
إِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَٰلِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ
إِسْتَبْرَقٌ ۖ وَحُلُّوٓا۟ أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَىٰهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَٰذَا
كَانَ لَكُمْ جَزَآءً وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾

â€œ**(19)**â€“**Ijoollee mukhalladuun taâ€™antu isaan irra naannaâ€™a. Yommuu isaan argitu luâ€™luâ€™a bittinneefame sitti fakkaatu. (20)-Yeroo achi keessa ilaaltes Qananii fi Mootummaa Guddaa argita. (21)-Gubbaa isaanii irra uffata magariisa hariira haphii fi hariira furdaatu jira. Gumeelee meeta irraa taâ€™eenis ni faayamu. Gooftaan isaaniis dhugaati qulqulluu isaan obaasa. (22)- â€œDhugumatti, kuni mindaa isiniif taâ€™eera. Carraaqqin keessanis galateeffamaadha**.â€• [Isaaniin jedhama.]â€• Suuratu Al-Insaan 76:19-22

Mukhalladuun jechuun yeroo hunda haala tokko irra jiraatu, haala kana irraa hin jijjiraman. Waggaa irra jiran irratti umriin isaanii hin dabalu. Yeroo hundaa ijoollee fi garmalee kan miidhagan taâ€™anii Jannata keessa turu, hin dullooman. Jechi Mukhalladuun jedhu â€œIjoolleeâ€• irratti maxxanfamuun, yaada â€œIjoolleen tuni guddatanii hin dullomanii?â€• Jedhu hanbisa.[6]

Kana booda ibsi:**â€œIjoollee mukhalladuun taâ€™antu isaan irra naannaâ€™a.â€•,** Jannata keessatti warroota amananii Rabbiif ajajamanii fi hojii gaggaarii baayâ€™ee hojjatan (abraar) tajaajiluuf ijoollee haala isaanii irraa hin jijjiramnetu isaanirra naannaâ€™a.[7]

Itti aanse miidhaginna ijoollee tanaa ni ibse: **â€œYommuu isaan argitu luâ€™luâ€™a bittinneefame sitti fakkaatu.â€•**

Jechi, â€œluâ€™luâ€™aâ€• jedhu afaan Oromootin hangas mara beekkamaa miti. Ingiliffaan Pearls, Amaariffaan immoo â€œLulâ€• jedhama. Galmee Jechootaa â€œHirkooâ€• jedhamu keessatti, jecha pearl jedhu â€œArdoo/sombooâ€• jechuun hiika. Akkaaf akka marattu, â€œluâ€™luâ€™aâ€• wanta akka callee adii fakkaatu beelladota bishaan keessa jiraatan keessaa baafamuudha. Baayâ€™ee bareedaa waan taâ€™eef yeroo baayâ€™ee faayaf itti fayyadaman. Fakkii armaan gadi irraa ilaalun ni dandaâ€™ama.

â€œYommuu isaan argitu luâ€™luâ€™a bittinneefame sitti fakkaatu.â€• Kana jechuun ijoolleen tunniin warroota Jannataa tajaajiluuf yeroo bittinnaaâ€™an, baayâ€™inna lakkoofsa isaanii, bareedinna fuulaa isaanii, miidhaginna bifaa, uffataa fi faaya isaanii yommuu argitu, luâ€™luâ€™a bakka gaariitti bittinneefame sitti fakkaatu. [8] Jecha gabaaban: bareedinnaa fi baayâ€™inna isaanii irraa kan kaâ€™e yommuu isaan argitu, luâ€™luâ€™a bittinneefame sitti fakkaatu.

Dhugumatti, kuni warra Jannataatiif qananii fi miâ€™aan guuttamuu irraayyi. Ijoollen isaan tajaajiltu (kaddamtu) yeroo hundaa haala tokko irra turuun, yommuu ilaalan garmalee isaan gammachiisuun,

yommuu isaanitti seenan nagahaan isaanitti seenun, wanta barbaadan isaaniif fiduun, qananii fi miâ€™aan isaaniif guuttamuu agarsiisa.[9]

â€œYeroo achi keessa ilaaltes Qananii fi Mootummaa Guddaa argita.â€• Kana jechuun yommuu Jannata keessa ilaalte qananii ibsuun hin dandaâ€™amnee fi mootummaa garmalee guddaa daangaa hin qabne argita.[10] Mootummaa jechuun wanta tokko qabaachu fi tooâ€™annaa irratti argachuudha. Warri Jannata seenan wanti isaan qabanii fi dhuunfatan hangana hin jedhamu.

Warra Jannataa keessaa nama tokko biratti gamoowwan, manneeni fi goloota faayaman namni ibsuu hin dandeenye argita. Isa biratti ashaakilti, firaafiree dhiyoo fi miâ€™aawo taâ€™an, laggeen yaaâ€™an, sinbirroowwan sagalee bareedaa qalbii hawwatu fi nafsee gammachisu fiiksantu jira. Isa bira niitiwwan keessaa fi alaan garmalee miidhagan, amalli isaanii garmalee gaarii qalbii gammachuu fi miâ€™aan guututu jira. Naannawa isaa ijoollee mukhalladiin isa tajaajilantu jira. Kuni hundi gammachuu, qananii fi miâ€™aa jireenyaa guuta. Wanti guddaan kana caalu immoo Rabbii oltaâ€™aa ilaalu, dubbii Isaa dhagahuu, Isatti dhiyaachu, jaalala Isaatiin gammaduudha. Yeroo hundaa gammachuu fi qananiin isaaniif dabalama. Rabbiin Mootii Qabaataa taâ€™e, Haqa ifa bahaa taâ€™e, Kan kuusaan Isaa hin dhumne, tolli Isaa hin xiqqaanne qulqullaaâ€™e. Akkuma sifaanni (amaloonni) Isaa dhuma hin qabne, tolli Isaas dhuma hin qabu.[11]

â€œGubbaa isaanii irra uffata magariisa hariira haphii fi hariira furdaatu jira.â€• Kana jechuun qaama isaanii irra kan jiruu fi miidhagsu uffata magariisa keessi isaa hariira haphii, alli isaa immoo hariira furdaa taâ€™eedha. Wanti qaama isaanitti aanu-uffanni jalaa (wusxilibs)- hariira haphiidha. Hariira haphii kanarraan immoo hariira furdaatu jira. [12]

â€œGumeewwan meeta irraa taâ€™eenis ni faayamu.â€• Gumeewwan jechuun faaya harka irratti godhatamuudha. Warri Jannataa dhiiraa fi dubartiin harka isaanii irratti faaya meetatiin ni faayamu. Akkasumas, faaya warqii fi luâ€™luâ€™aatinis ni faayamu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa gubbaa isaanii hariiraa fi faayan akka isaan miidhagse erga dubbate, itti aanse ni jedhe, **â€œGooftaan isaaniis dhugaati qulqulluu isaan obaasa.â€•** Kana jechuun dhugaati qulqulluu xuriin homaatu keessa hin jirre obaasa. Akkasumas, azaa fi xurii garaa isaanii keessa jiru hunda qulqulleessa.

Mindaa fi badhaasa kana hunda akkanumatti kan argatan osoo hin taâ€™in, carraaqqin isaan godhan jiraachu qaba. Kanaafi, itti aanse ni jedha: **â€œDhugumatti, kuni mindaa isiniif taâ€™eera.â€•** Kana jechuun mindaa fi kennaan bareedaan kuni wanta hojjataa turtaniif jazaa (mindaa) isiniif taâ€™e. â€œ **Carraaqqin keessanis galateeffamaadha**.â€• Hojiin isin addunyaa keessatti hojjataa turtan Rabbiin biratti jaallatamaa fi fudhatamaa taâ€™eera. Kanaafu, hojii xiqqoo irratti Rabbiin waan guddaa fi baayâ€™een mindaa isiniif kenne.[13] **Galata** jechuun hojii gaarii wanta nama gammachiisuun deebisuudha. Jecha biraatiin, nama hojii gaarii hojjate wanta isa gammachiisu isaaf gochuudha. Rabbiin warra abraar hojii xiqqoo addunyaa irratti Isaaf jedhanii hojjataniif, mindaa guddaa isaaniif kennuun isaan gammachiise.

هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾

â€œ**Nama gara Rabbii deebiâ€™aa, tiiksaa taâ€™e hundaaf, â€˜Kuni waan waadaa galamtaniidha.'â€•** Suuratu Qaaf 50:32

Kana jechuun Jannani tuni fi wanti ishii keessa jiru, waadaa Rabbiin nama yeroo hundaa gara Isaa zikriin, Jaalala Isaatiin, Isa gargaasifachuun, Isa kadhachuun, Isa sodaachuni fi Isa kajeelun deebiâ€™uuf waadaa galeedha. â€œ**Tiiksaa**â€• kana jechuun wanta Rabbiin itti ajaje ikhlaasa fi haala guutuu taâ€™een hojjachuun kan eegudha. Akkasumas, daangaalee Isaa kan eegudha. (Wantoota Inni dhoowwe hojjachuu irraa of eega/eegdi.)*

هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ٥٣

â€œ**Kuni wanta Guyyaa Qorannoo waadaa galamtaniidha.â€•** (Suuratu Saad 38:53)
Kana jechuun yaa warra Rabbiin sodaattan! Jannanii fi qananiin ishii kuni wanta Rabbiin azza wa jalla Guyyaa Qiyaamaa waadaa isiniif galeedha. Waadaan Rabbii ni dhufa, shakkii hin qabu. Sababni isaas, Inni dhugaa dubbataa, wantoota hundaa beekaa fi wantoota hundaa irratti dandaâ€™aa waan taâ€™eef waadaa Isaa hin diigu. Namni waadaa kan diiguf takkaa dhugaa dubbachu dhiisu, takkaa beekumsa fi dandeetti dhabuudha. Beekumsa fi dandeetti yommuu dhabu waadaa san guutuu hin dandaâ€™u. Rabbii subhaanahu wa taâ€™aalaa wantoota hundaa irratti Dandaâ€™a waan taâ€™eef, wanta waadaa galee ni hojjata.

---

[1] Tafsiiru muyassar-595[2] Tafsiir ibn Kasiir-7/449, Zaadul Masiir-1499[3] Tafsiiru Saâ€™dii-fuula 1064[4] Tafsiir ibn Kasiir-7/449-450[5] Tafsiiru muyassar-595[6] Tafsiiru Ibn Kasiir-7/450, Tafsiiru Qurxubii-21/479, Tafsiiru At-Tahriir wa tanwiir 29/397[7] Tafsiiru Muyassar-595[8] Tafsiiru Ibn Kasiir 7/450[9] Tafsiiru Saâ€™adii-1064[10] Tafsiiru Muyassar-595, Zaadul Masiir-1500[11] Tafsiiru Saâ€™adii-1065[12] Tafsiiru Muyyasar-595, Tafsiiru Ibn Kasiir-7/451[13] Maddoota olii *Tafsiiru Saâ€™dii-fuula 951

Date Created
December 14, 2019
Author
admin